

Hallgathat-e Csoóri Sándor?

Gondolatok egy írásról

Meglepve olvastam a Magyar Hírlap november 24-i számában Radnóti Sándor *Irodalmi dolgok* című írását. Meglepve és értetlenül, mert olyasmit kér benne Csoóri Sándortól számon, aminek a helyénvalósága – jó szándéka ellenére – igencsak megkérdőjelezhető. Többek között ezt írja: „Az augusztusi Magyar Fórum-beli tanulmány és következményei joggal erősítették fel az értelmiség körében *Fejtő Ferenc* kívánságát: Csoórinak erről bizonyonnyal el kellene mondania a véleményét. Ez az írás ugyanis valóban fordulat volt abban a társadalom-lélektani értelemben, hogy véget vetett a képmutatásnak, amely – mint La Rochefoucauld-tól tudjuk – a bűn tisztelgése az erény előtt.”

Továbbá: „A sokasodó kérdésekre Csoóri végül is reflektált: október 10-én a Magyar Nemzetben *Jegyzetek a kertben* című írásában, valamint november 12-ei nyilatkozatában a Magyar Hírlapban. Felelete még különösebb, mint a *Fejtő*-esetben, s kevercse a hagyományos magyarságkarakterisztika különféle elemeinek, a mesebeli, ajándékot hozó, meg nem is hozó leány furfangjának, Lúdas Matyi fortélyának, az illyési »ravaszágnak«. Sajnos rossz helyen, rossz alkalomból.”

Az kétségtelen, hogy Csoóri Csurka István tanulmányával kapcsolatban nem fejtette ki bővebben a véleményét, de álláspontom szerint ennek okát kellőképpen megindokolta. Nézetem szerint Csoóri „hallgatásának” egyik legfőbb oka a két évvel ezelőtt történt eseményekben keresendő.

1990 szeptemberében éles vita bontakozott ki – amire eszmefuttatásában Radnóti is utal – a Hitelben megjelent Nappali Hold című írása miatt. A támadások hangvétele – néhány kivétel-

től eltekintve – jócskán túllépett a becsületsértés határán, s elsősorban nem Csoórit, hanem rágalmozóit minősítette.

De sajnos, a rágalomkampány hosszú távú bajnokai, minden alapot nélkülöző vádaskodásaik

ellenére, kitűzött céljukat elérték. Csoóri visszahúzódott a pártpolitikai közélettől az irodalom sáncái mögé. Ha akad annak idején az „ellentáborból” egy hiteles hang, Konrád, Eörsi vagy akár Radnótié, s rámutat e világ-

Csak azért is vagy csak azért se

Magyarország az egyetlen európai ország, ahol a gépkocsik betűjeléből és rendszámából nem lehet megállapítani a kocsi illetőségi jelét. A közlekedési rendőrség valamiféle titkos rendszer vagy rendszertelenség alapján osztogatja a betűket és számokat azzal a nyilvánvaló céllal, hogy még véletlenül se találhassa ki senki, hogy a látott autó budapesti, soproni, miskolci vagy éppen Pécsről vagy Debrecenből jött.

A pártidiktatúra évtizedeiben, amikor már egy rozoga gőzmozdony lefényképezése is kémkedésnek számított, érthető volt az efféle titkolózás. Most azonban kinek használ?

Magyarország az egyetlen állam az európai szárazföldön, ahol a postai irányítószámot nem a helység neve elé, hanem mögéje írják. Még előre nyomtatott borítékokat is árusítanak, a gyengébbek kedvéért négy négyzettel a cím után, ahová az irányítószámot kell beírni. Sohasem előre, mindig a végére.

Vajon miért?

Nyilván azért, hogy *csak azért se* legyen úgy, mint a többi európai országban szokás. Másutt egyébként – eltekintve néhány fejlődésben

elmaradt afrikai országtól – a postai bélyegzőkön el lehet olvasni a feladás helyét és dátumát. Magyarországon többnyire csak egy elmázolt karika éktelenkedik a bélyegen, amiből a címzett meg nem tudhatja, hogy a küldeményt Budapesten vagy Salgótarjánban adták fel, májusban vagy októberben.

Szüntelenül azt hangoztatjuk, hogy mi Európához, a Nyugathoz akarunk tartozni. De hát akkor miért kell kilógnunk a sorból? Miért kell nálunk mindent *csak azért is* másként csinálni, mint a többiek?

Miért kell nekünk ilyen dolgokban egyetlennek lenni? Talán csak nem így kívánunk tüntetni, hogy sem germánok, sem latin népek vagy szlávok nem vagyunk, tehát *csak azért is* másképp csináljuk a dolgokat, mint a többiek valahol Európában? Mi megmutatjuk, hogy *csak azért sem* alkalmazkodunk az európai normákhoz.

Pedig az alkalmazkodás éppen az ilyen apró szokásokban lehetne a legkönnyebb. Apró lépésekkel is lehet Európa felé közeledni, de ugyanilyen apró lépéssel távolodni is lehet tőle.

Vezényi Pál

méretű hamisításra, talán nem fajulnak idáig a dolgok, és nem szakad ketté a két párt törésvonalán a magyar értelmiség. S ez a végzetes szakadás mára közéletünk elszürkülését eredményezte, s ott új igazságok, új gondolatok semmiképp sem születhetnek. Ehelyett a kölcsönös gyanakvás metyege telepedett közénk, ami a napi politikai küzdelmeknek is mértékadó közege, ahol érvek helyett sistergő indulatok csapnak össze. S ezek mellékterméke a vak gyűlölet, amelynek méregfelhői egyre nagyobb terjedelemben borítják el közéletünk egét. Bosznia az intő jel, hová vezetnek – vezethetnek a lezülött viták.

Vajon hogyan és miképp lehetett volna Csoórinak hiteles mondatokat fogalmazni e szellemtelen, képmutató, gyűlölettől izzó hazai közéletben?

Sajnos, sehogyan sem. A Csurka-dolgozat körül kialakult politikai vihar ennek ékes bizonyítékát adta.

Még az Irodalmi dolgok szerzője által említett *Fehér Ferenc–Heller Ágnes* szerzőpáros kétségkívül kiváló elemzéséből is hiányzott egy nagyon fontos logikai láncszem. Mert a zsidó-magyar együttéléstől a teljesség igénye nélkül nem lehet szólni. Ellenkező esetben a legjobb akarat, a legnemesebb szándék is holtvágányra téved.

Ezekhez az igazságokhoz azonban az eltemetett múlt mély rétegeinek, talajgyökereinek kifordításával juthatunk csak közelebb.

Nos, én Csoóri „hallgatásának” indokát ezekben az ok-okozati összefüggésekben látom.

Végezetül felmerül a kérdés, mire gondolt a szerző, amikor azt állította, hogy a Magyarok Világszövetségében Csoóri Sándor elnökle a baljós ideológiai centrum alakult?

Mert ezek súlyos vádak és csak konkrét tények birtokában támaszthatók alá.

Ellenkező esetben a kétes értékű mendemondák világába utasíthatók vissza.

Bogárd Antal